

รูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ยุพดี อ่องวุฒิวัฒน์*

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล/ การบริหารสถานศึกษา/ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) สร้างรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) ประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 207 คน และครูผู้สอน จำนวน 60 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้รูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า และการประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมและมีประโยชน์

Abstract

Objectives of the research entitled “The Model of Using Good Governance in School Administration under the Vocational Education Commission of Colleges in three Southern Border Provinces” were 1) to study the states of the model of using good governance in school administration under the vocational education commission of colleges in three Southern border provinces 2) to create the model of using good governance in school administration under the vocational education commission of colleges in three Southern border provinces and 3) to evaluate the model of using good governance in school administration under the vocational education commission of colleges in three Southern border provinces. The population of this research was administrators including directors, vice directors and the head teachers of each academic department in the vocational education commission of colleges in three Southern border provinces as total 207 people and 60 people of teachers by Stratified Sampling Used. The research instrument was the questionnaire, the interview form and the evaluated opinion toward the model of using good governance in school administration. The data were analyzed by using the statistics of frequency, percentage, arithmetic means and standard deviation.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Research indicated the following results: The states of the model of using good governance in school administration in overall was in high level which agreement from the persons who were administrators and the head of teachers. The results of creating the model of using good governance in school administration included 6 components 1) rule of law, 2) ethic, 3) transparency, 4) participation, 5) accountability and 6) value for money. The results of evaluation to the model of using good governance in school administration in overall were found that teachers gave an opinion on the assessment of the use of good governance in the administration as appropriate and useful for schools.

บทนำ

กระแสสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอันหลากหลาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งแนวคิด สารระ ตลอดจนจนแนวทางในการจัดการศึกษา ในฐานะที่เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลในชาติ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกในทุกรูปแบบ ภาครัฐจำเป็นต้องบริหารงานให้ทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะนำประเทศชาติให้มีการพัฒนาขึ้น

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ถูกนำมาใช้กับการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการศึกษา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพราะจะช่วยให้มีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา/หน่วยงานทางการศึกษาและบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างหลักสูตรอันเหมาะสมของท้องถิ่นที่ทันสมัยทันโลก ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน (People Needed) ทำให้เกิดการประหยัด การใช้ทรัพยากรในด้านต่าง ๆ อาทิ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เพราะทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนา โดยเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ในความรับผิดชอบเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งผลจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบมีผลให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น (สมเกียรติ พ่วงรอด, 2550) โดยในเรื่องนี้ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) กล่าวว่า การสร้างความเป็นธรรมในการพัฒนา คือ จุดมุ่งหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance) และไชยวัฒน์ คำชู (2545) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นมิติของกระบวนการพัฒนาใหม่ในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นบทบาทของ ผู้บริหารงานภาครัฐ ในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น เป็นหลักคิดในการบริหารองค์กร เพื่อประกันเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวงและประสิทธิภาพ การบริหารงานอย่างโปร่งใส และมีคุณภาพ ระบบธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กร ไม่ว่าหน่วยงานราชการหรืองานเอกชน แต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารในทุกระดับ

จากผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลระดับความคิดเห็นแบบตัวเลือก 5 ระดับเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 สถานศึกษาของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเฉพาะในอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารมีคุณธรรม จรรยาบรรณในการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย ที่ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.03$ อีกทั้งยังพบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในหน่วยงาน อยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกันที่ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.37$ ซึ่งจากผลการตอบแบบสอบถามข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเฉพาะในอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังอยู่ในระดับน้อยจึงสมควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในด้านต่าง ๆ และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจว่าปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอย่างไร และสามารถสร้างรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลได้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อสร้างรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารและหัวหน้าแผนกวิชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 195 คน และผู้อำนวยการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 12 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 60 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล จำนวน 45 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าโดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุดปฏิบัติมากปฏิบัติปานกลางปฏิบัติน้อยและปฏิบัติน้อยที่สุดแปลความหมายค่าเฉลี่ยของประเด็นระดับการปฏิบัติในแต่ละข้อใช้เกณฑ์การแปลความหมายคือ คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง ปฏิบัติมาก คะแนน 2.51-3.50 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อย คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95
2. แบบสัมภาษณ์การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)
3. แบบประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 29 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าโดยข้อคำถามเป็น 3 ระดับ คือ มีระดับความคิดเห็นเหมาะสมและมีประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นไม่แน่ใจและมีระดับความคิดเห็นไม่เหมาะสมและไม่มีประโยชน์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของประเด็นระดับความคิดเห็นของความเหมาะสมและมีประโยชน์ในแต่ละข้อ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายคือ คะแนน 3.00-2.24 หมายถึง มีความคิดเห็นเหมาะสมและมีประโยชน์ คะแนน 2.23-1.67 หมายถึง มีความคิดเห็นไม่แน่ใจ

คะแนน 1.66-1.00 หมายถึง มีความคิดเห็นไม่เหมาะสมและไม่มีประโยชน์ แบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .949

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำแบบประเมินพร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ส่งถึงสถานศึกษาทางไปรษณีย์เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบประเมินและส่งแบบประเมินคืน
3. กรณีที่บางสถานศึกษาไม่ส่งเอกสารคืนตามกำหนด ผู้ศึกษาใช้วิธีติดตามทวงถามทางโทรศัพท์ และขอเดินทางไปรับเอกสารด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
(N =195)			
1. เพศ	ชาย	142	72.82
	หญิง	53	27.18
2. อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	34	17.44
	31- 40 ปี	22	11.28
	41- 50 ปี	117	60.00
	51 ปีขึ้นไป	22	11.28
3. วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	123	63.08
	ปริญญาโท	68	34.87
	ปริญญาเอก	4	2.05
4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	ผู้บริหาร	26	13.33
	ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา	169	86.67
5. ประสบการณ์ในการทำงาน	ไม่เกิน 10 ปี	37	18.97
	11 -20 ปี	56	28.72
	20 ปีขึ้นไป	102	52.31
รวม		195	100.00

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 72.82 เป็นเพศหญิง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 27.18 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ

60.00 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 63.08 เป็นครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 52.31

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม

(N = 195)

ลำดับ	สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	ระดับความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติงาน		
		μ	σ	แปลผล
1.	หลักความรับผิดชอบ	4.10	.75	มาก
2.	หลักนิติธรรม	4.10	.75	มาก
3.	หลักความโปร่งใส	4.09	.81	มาก
4.	หลักการมีส่วนร่วม	4.03	.71	มาก
5.	หลักความคุ้มค่า	3.96	.66	มาก
6.	หลักคุณธรรม	3.54	.72	มาก
ภาพรวม		3.97	.74	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$, $\sigma = .74$) โดยมีรายการที่มากที่สุดและมีรายการที่เท่ากัน 2 รายการ คือ ความคิดเห็นด้านหลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม ($\mu = 4.10$, $\sigma = .75$) รองลงมา คือ ความคิดเห็นด้านหลักความโปร่งใส ($\mu = 4.09$, $\sigma = .81$) ความคิดเห็นด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.03$, $\sigma = .71$) ความคิดเห็นด้านหลักความคุ้มค่า ($\mu = 3.96$, $\sigma = .66$) และความคิดเห็นด้านหลักคุณธรรม ($\mu = 3.54$, $\sigma = .72$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านนิติธรรม

มีกำกับ ดูแล ติดตามบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน การนิเทศโครงการหรือกิจกรรมในสถานศึกษา มีการนำคู่มือการดำเนินงาน กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และมีการทบทวนกฎเกณฑ์ กติกา และระเบียบก่อนการดำเนินงานในสถานศึกษา

2. ด้านหลักคุณธรรม

มีการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่บุคลากร นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ มีวิธีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม จนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาต่อไป และมีการจัดโครงการอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงามแก่บุคลากรในสถานศึกษา

3. ด้านหลักความโปร่งใส

มีการวางแผน กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน แต่งตั้งบุคลากรเป็นที่ยอมรับขององค์กรสามารถตรวจสอบได้ มีการรายงานข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา มีการเปิดเผยรายละเอียด ชี้แจง

ข้อมูลข่าวสาร แจ้งผลประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับให้บุคลากรในสถานศึกษา และมีระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วางแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มีการเตรียมวาระการประชุมก่อนการดำเนินงาน มีการสรุปผลการประชุมหลังการดำเนินงาน มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ

มีชี้แจงเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการยอมรับในสถานศึกษา มีการจัดโครงการ/กิจกรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา มีการติดตาม นิเทศ ประเมินผล และทำการสรุปผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ สร้างข้อตกลงเบื้องต้น ปรับความเข้าใจและให้เกิดการตระหนักในหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ และความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ วางเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจนและมอบบทบาทหน้าที่ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

6. ด้านหลักความคุ้มค่า

มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดแก่สถานศึกษา มีขั้นตอนการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 การประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n =60)			
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	42	70.00
	หญิง	18	30.00
2. อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	7	11.67
	31 – 40 ปี	21	35.00
	41- 50 ปี	19	31.67
	51 ปีขึ้นไป	13	21.67
3. วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	43	71.67
	ปริญญาโท	15	25.00
	ปริญญาเอก	2	3.33
4. ประสบการณ์ในการทำงาน	ไม่เกิน10 ปี	22	36.67
	11 – 20 ปี	26	43.33
	20 ปีขึ้นไป	13	21.67
รวม		60	100.00

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 71.67 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของการประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม

รายการประเมินรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความมีประโยชน์		
	เหมาะสม ร้อยละ	ไม่แน่ใจ ร้อยละ	ไม่เหมาะสม ร้อยละ	มีประโยชน์ ร้อยละ	ไม่แน่ใจ ร้อยละ	ไม่มีประโยชน์ ร้อยละ
1. หลักนิติธรรม	86.67	12.50	0.83	86.67	12.92	0.42
2. หลักคุณธรรม	88.00	10.00	2.00	83.33	15.00	1.67
3. หลักความโปร่งใส	86.25	12.92	0.83	83.33	12.92	3.75
4. หลักการมีส่วนร่วม	85.33	13.67	1.00	85.67	14.00	0.33
5. หลักความรับผิดชอบ	86.43	11.90	1.67	85.95	12.14	1.90
6. หลักความคุ้มค่า	89.58	7.92	2.50	86.67	11.25	2.08
รวม	87.04	11.49	1.47	85.27	13.04	1.69

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู จำนวน 60 คน เกี่ยวกับการประเมินรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมและมีประโยชน์มากกว่าร้อยละ 80 ทุกด้านโดยแยกเป็นประเด็นพิจารณา ดังนี้

ความเหมาะสม พบว่า ความคิดเห็นของครูด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าร้อยละมากที่สุด คือ 89.58 รองลงมา ด้านหลักคุณธรรมมีค่าร้อยละ 88.00 และด้านหลักนิติธรรมมีค่าร้อยละ 86.67 ตามลำดับ

ความมีประโยชน์ พบว่า ความคิดเห็นของครูด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าร้อยละมากที่สุด คือ 86.67 รองลงมา ด้านหลักความรับผิดชอบมีค่าร้อยละ 85.95 และด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าร้อยละ 85.67 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการทำงานให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการปฏิบัติงาน ใช้อำนาจตามสิทธิหน้าที่ทางกฎหมายในการบริหารงานด้านการเงินและการพัสดุเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ และได้ตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์หรือข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ สอดคล้องกับรัชยา ภักดีจิตต์ (2555) ที่ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรมว่า มีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย สอดคล้องกับอารยประเทศ มีการกำหนดกรอบเวลาการปฏิบัติที่ชัดเจน และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ที่ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักกระจายอำนาจว่า มีการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างคามพึงพอใจในการให้บริการต่อ

ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

2. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีคุณธรรม จรรยาบรรณในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ มีภาวะความเป็นผู้นำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักคุณธรรมในงานวิจัยของพระปลัดไพโรจน์ ชาคโร (2558) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานครว่า ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการบริหารที่ดี ยึดมั่นในศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

3. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีการจัดระบบการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานตามความรู้ความสามารถ มีการแจ้งผลการบริหารงบประมาณ เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้รับทราบ มีการใช้เกณฑ์การเลื่อนขั้นเงินเดือนบุคลากรอย่างเป็นธรรม และสถานศึกษามีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน เมื่อสิ้นสุดโครงการให้แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอก สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความโปร่งใสที่กล่าวว่า มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับรัชยา ภักดีจิตต์ (2555) ที่กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสว่า มีการดำเนินการเป็นไปตามกรอบและกติกาที่ได้รับความเห็นชอบ และเป็นไปโดยเปิดเผย มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ สอดคล้องกับดัชนีตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสของวิภาส ทองสุทธิ (2551) ที่กล่าวว่า มีคำตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ มีคำตอบแทนเพิ่มสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ มีคำตอบแทนพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ที่ซื่อสัตย์ และมีมาตรฐานเงินเดือนสูงพอเพียงกับค่าใช้จ่าย

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานเป็นหมู่คณะ และสร้างเครือข่ายในการทำงาน สถานศึกษามีโครงการพัฒนาองค์กร (OD) เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นประจำทุกปี และนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของบุคลากรไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมนิยาดา กาพย์ดุ่ม (2555) ที่ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ซึ่งกล่าวถึงการใช้หลักการมีส่วนร่วมว่า ได้บริหารงานอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคลในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน สอดคล้องกับแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในงานวิจัยของพระสุศักดิ์สุภกิจ (2555) ด้านหลักการมีส่วนร่วมว่า ให้ออกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจ แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จัดหาอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศที่เหมาะสมกับการทำงาน และทันสมัยอยู่เสมอ มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะ เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีระบบการตรวจสอบ บำรุงรักษาทรัพย์สินทางราชการ และนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่บรรจุในแผนปฏิบัติการไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับดัชนีตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบต่อวิภาส ทองสุทธิ (2551) ที่กล่าวว่า องค์กร จะต้องทำการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติให้ชัดเจน ผู้บริหารต้องให้การ

สนับสนุน คำแนะนำสำหรับการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประสานงานร่วมมือกันทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร

6. ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา มีการณรงค์ให้บุคลากร รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร มีนโยบายการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงานและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของชุมชน และสถานประกอบการมาช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา และน่านโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความคุ้มค่า ที่กล่าวว่า จัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญาดา กาศย์ดัม (2555) ที่ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ซึ่งกล่าวถึงการบริหารโดยใช้หลักความคุ้มค่า โดยการจัดสรรและการใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการใช้ทรัพยากรได้อย่างรู้คุณค่า โดยการส่งเสริม การสนับสนุน การรณรงค์การใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความคุ้มค่า ผู้บริหารควรน่านโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และสถานศึกษาใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลงานที่เกิดขึ้น

1.2 ด้านหลักคุณธรรมผู้บริหารควรยึดหลักความเป็นธรรม ในการปฏิบัติงานและกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและทำงานด้วยความเสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา สถานประกอบการ ที่ปรึกษาสถานศึกษา และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

2.2 ควรจัดการศึกษาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. (2545). *ธรรมาภิบาล การบริหาร การปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร : น้าฝน.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

ปริญญาดา กาศย์ดัม. (2555). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ*

การศึกษาท่าผา-เทพพนมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระปลัดไพโรจน์ ชาคโร. (2558). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

- พระสุธิตศักดิ์ สุภกิจโจ. (2555). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชยา ภักดีจิตต์. (2555). ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิภาส ทองสุทธิ์. (2551). การบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพมหานคร : อินทภาษ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : สิริบุตร.